

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ІНТЕРЕСІВ АКТОРІВ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН НА ЗАСАДАХ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА

© 2015 ДАЛЕВСЬКА Н. М.

УДК 339.924

Далевська Н. М.

Інституціоналізація інтересів акторів міжнародних відносин на засадах стратегічного партнерства

Метою статті є дослідження теоретико-методологічних проблем інституціоналізації інтересів акторів міжнародних відносин на засадах стратегічного партнерства, визначення особливостей формування системи нормативних, структурних та конструктивних регуляторів, що впливають на формування цілей та інтересів акторів міжнародних відносин, розгляд особливостей формування сучасного світового порядку. У статті проаналізовано взаємодію інтересів акторів міжнародних відносин у межах світового політико-економічного простору. Використано метод інституційного аналізу, який дозволив провести дослідження напрямів функціональної трансформації міжнародної стратегії економічного розвитку світової системи господарства. Обґрунтовано необхідність вияву інтересів акторів міжнародних відносин за нормами міжнародної поведінки. Запропоновано виміри поняття «інституціоналізація інтересів акторів міжнародних відносин». Розроблено вихідні позиції інтересів акторів міжнародних відносин на засадах стратегічного партнерства. Зроблено висновок, що основу інституційного середовища світового господарства становить система нормативних, структурних та конструктивних регуляторів, що впливають на формування цілей та інтересів акторів міжнародних відносин та відповідних їм механізмів, визначення яких є результатом вибору умов стратегічного партнерства у межах світового політико-економічного простору.

Ключові слова: актори міжнародних відносин, інституціоналізація, інтереси, стратегічне партнерство, світовий економічний розвиток

Табл.: 1. **Бібл.:** 24.

Далевська Наталія Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра економічної теорії і державного управління, Донецький національний технічний університет (вул. Артема, 58, Донецьк, 83001, Україна)

Email: dalevska_n_a@mail.ru

УДК 339.924

UDC 339.924

Далевская Н. М. Институционализация интересов акторов международных отношений на принципах стратегического партнерства

Целью статьи является исследование теоретико-методологических проблем институционализации интересов акторов международных отношений на принципах стратегического партнерства, определение особенностей формирования системы нормативных, структурных и конструктивных регуляторов, оказывающих влияние на формирование целей и интересов акторов международных отношений, рассмотрение особенностей формирования современного мирового порядка. В статье проанализировано взаимодействие интересов акторов международных отношений в пределах мирового политико-экономического пространства. Использован метод институционального анализа, позволивший провести исследование направлений функциональной трансформации международной стратегии экономического развития мировой системы хозяйства. Обоснована необходимость выявления интересов акторов международных отношений в соответствии с нормами международного поведения. Предложена трактовка понятия «институционализация интересов акторов международных отношений». Разработаны исходные позиции интересов акторов международных отношений в соответствии с принципами стратегического партнерства. Сделан вывод, что основу институциональной среды мирового хозяйства представляет система нормативных, структурных и конструктивных регуляторов, влияющих на формирование целей и интересов акторов международных отношений и соответствующих им механизмов, определение которых является результатом выбора условий стратегического партнерства в пределах мирового политико-экономического пространства.

Ключевые слова: акторы международных отношений, институционализация, интересы, стратегическое партнерство, мировое экономическое развитие

Табл.: 1. **Библ.:** 24.

Далевская Наталья Михайловна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра экономической теории и государственного управления, Донецкий национальный технический университет (ул. Артема, 58, Донецк, 83001, Украина)

Email: dalevska_n_a@mail.ru

Dalevska N. M. Institutionalization of Interests of Actors in International Relations Based on Strategic Partnership Principles

The article aims to study theoretical and methodological issues of institutionalization of interests of actors in international relations based on strategic partnership principles, to identify characteristic aspects of formation of a system of regulatory, structural, and constitutive regulators that have their effect on formation of goals and interests of actors in international relations, to discuss the characteristics of formation of the current global order. The article analyzes the interaction of the interests of actors in international relations within the world politico-economic space. Application of the institutional analysis method allowed studying the directions for the functional transformation of the international strategy of economic development of the world economic management system. The author substantiated the necessity of identification of interests of actors in international relations in accordance with the international conduct norms. The article also offers an interpretation for the term «institutionalization of interests of actors in international relations». Also, the author developed initial positions of interests of actors in international relations in accordance with the strategic partnership principles. The study concludes that that foundation of the institutional environment of the world economy is formed by a system of regulatory, structural, and constitutive regulators having their effect on the formation of goals and interests of actors in international relations and corresponding mechanisms, whose determination results from selection of the strategic partnership terms within the world politico-economic space.

Keywords: actors in international relations, institutionalization, interests, strategic partnership, world economic development

Tabl.: 1. **Bibl.:** 24.

Dalevska Nataliya M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Economics and Public Administration, Donetsk national technical university (vul. Artema, 58, Donetsk, 83001, Ukraine)

Email: dalevska_n_a@mail.ru

Вступ. Сучасний напрям світового економічного розвитку характеризується підвищенням впливу на нього режимів нагромадження соціального капіталу, ґрунтованих на інституціоналізації інтересів акторів міжнародних відносин. Разом із тим, сучасний стан і тенденції розвитку світового ринку традиційних ресурсів дозволяють визначити жорстку конкуренцією за ресурси та конфліктну політику у сфері ресурсокористування. Відомо, що стрімке економічне зростання Росії, Бразилії та країн Південно-Східної Азії на початку XXI ст. пов'язане, перш за все, із залученням у національні економіки значних обсягів природних ресурсів для нарощування темпів промислового виробництва. Обмеженість базових для багатьох економік ресурсів і загострення конкурентної боротьби за них призводить до змін не тільки економічних правил поведінки акторів міжнародних відносин та конкуренції, а й екологічних стратегій збереження довкілля. Зважаючи на наслідки структурної оптимізації світової системи господарства, економічні чинники господарювання стають геоекономічними, суто соціальні – геостратегічними.

Вивчення проблем інституціоналізації інтересів акторів міжнародних відносин є одним з найважливіших напрямів досліджень у вітчизняній та зарубіжній економічній літературі. Значний внесок у розробку різних аспектів інституціоналізації інтересів акторів міжнародних відносин здійснили Дж. Аррігі [1], У. Бек [2], О. Білорус [3], П. Бубенко [4], І. Валлерстайн [5], А. Гальчинський [6], Д. Дрезнер [7], Ф. Дюшене [8], М. Капітоненко [9], М. Кастельс [10], В. Козюк [11], Н. Кравчук [12], Ч. Ліндблом [13], І. Маннерс [14], Д. Норт [15], Ю. Пахомов [16], В. Сіденко [17], А. Філіпенко [18], Т. Форсберг [19], О. Шаповалова [20] та інші.

Теоретико-методологічні засади інституціоналізації інтересів акторів міжнародних відносин базуються на різних наукових підходах, напрямках і школах, різниця між якими обумовлюється широким розмаїттям теоретичних і методологічних уявлень щодо особливостей формування сучасного світового порядку. Звісно, на відміну від біполярної системи, елементи конфліктних, конкурентних та кооперативних тенденцій у структурізації постбіполярної системи співіснують доволі еkleктично, але на глобальному рівні жодна з них не є імперативною. Постбіполярна система являє собою складний об'єкт для наукового аналізу. Її унікальний, відмінний від попередніх систем, характер, зумовлений постмодерністським та пост-Вестфальським принципами організації, – виходом за межі суто міждержавних відносин. Якщо у попередню добу міжнародні відносини після усіх системних зламів доволі швидко вбудовувалися у нову конфліктну структуру, яка диктувала констеляцію інтересів та позицій її учасників і зрештою призводила до нового зіткнення, то у сучасний період руйнуються як світові економічні захисні механізми, так і ціннісні форми світоустрою. Досить важливим при цьому є те, що економіка та стратегія розвитку кожної країни мусять бути глобально орієнтованими.

Метою статті є дослідження теоретико-методологічних проблем інституціоналізації інтересів акторів міжнародних відносин на засадах стратегічного партнерства та з'ясування особливостей формування системи нормативних, структурних та конструктивних регуляторів, що впливають на формування цілей та інтересів акторів міжнародних відносин.

Світова економіка, як складна система багатовимірного глобального простору, еволюціонує за принципами циклічної просторово-часової моделі розвитку. І саме в контексті часового виміру кожен цикл (економічний, технологічний, інституційних перетворень, соціальний і політичний, цивілізаційний) характеризується, з одного боку, інваріантністю – періодичним зростанням та падінням ділової активності, а з іншого боку – асинхронністю (неспівпаданням у часі, що є наслідком різної часової тривалості кожного циклу). Проте усі цикли взаємозалежні і взаємозв'язані різними за тривалістю фазами коливань ділової активності, що підсилюється часовими лагами адаптації системи до циклічних змін і асиміляцією нововведень між галузями, країнами, регіонами тощо. І якщо на першу характеристику світова економіка може передбачувати реагувати, то саме друга і третя засвідчують мультиваріантність, а отже і непередбачуваність економічних, технологічних, інституційних, соціальних, політичних і цивілізаційних змін у просторі і часі, а також обмежені можливості різних складових системи щодо своєчасної адаптації до цих змін [12, с. 175].

Однак в умовах функціонування слабких економічних, політичних, правових і соціальних інститутів існують значні ризики трансформації економіки країни-донора під потреби зовнішніх інвесторів і міжнародного ринку. Згідно з Д. Дрезнером, переваги країн на зовнішньому ринку формуються як похідні від ситуації на їх внутрішніх ринках. Провідні держави прагнуть до того, щоб їх власні правила і процедури стали універсальними, а інші країни, не бажаючи втратити ринки великих держав, погоджуються з їх умовами. В той же час, американський дослідник вважає, що необхідно враховувати витрати, які неминуче доведеться понести, приймаючи чужі правила гри. Природно, ці втрати не повинні переважувати очікуваних вигод. Д. Дрезнер вважає, що країни і уряди все ще визначають основні напрями розвитку: «правила створюють держави». Безумовно, йдеться не про усіх, а тільки про впливові держави, які можуть чинити визначальну дію на інші країни. Це не означає, що недержавні учасники не грають ролі в системі міжнародних відносин. Вони мають і технічні здібності до втручання, і певний організаторський потенціал. Але центральне місце доки все-таки належить державам. Розглядаючи сферу міжнародних регуляційних стандартів в області фінансів, Д. Дрезнер загострює увагу на «клубному» варіанті управління [7].

Відомо, що на «клубному» варіанті працюють, зокрема, Базельський комітет з банківського нагляду і Міжнародна організація по протидії легалізації злочинних доходів (ФАТФ). За наявності згоди провідних держав та інших учасників ринку можлива поява загальноприйнятих стандартів. Звісно, якщо провідні гравці прийшли до єдиної думки, а інші державні і недержавні учасники висловлюють незгоди, стандарти будуть «клубними». У разі конфлікту між провідними державами та іншими учасниками стандарти вийдуть такими, що «конкурують». А при виникненні гострого конфлікту як серед провідних держав, так і серед інших учасників, стандарти (якщо ситуація зажадає їх прийняття) виявляться просто «фіктивними».

Проте, провідні країни не обмежуються стратегією пристосування. Вони прагнуть активно впливати на міжна-

родне середовище, завчасно формуючи сприятливі умови для реалізації своїх інтересів. На думку І. Істоміна, набуває поширення політика свідомого конструювання комфортного міжнародно-політичного оточення [21]. При цьому важливо мати на увазі, що держави-засновники організації або режиму знаходяться у привілейованому положенні, маючи можливість нав'язувати свою волю тим, хто приєднується пізніше. Останнє не може не впливати на динаміку розвитку міжнародних інститутів. Іншими словами, поглибленню і розширенню сфер співпраці акторів міжнародних відносин, як не дивно, можуть заважати саме ініціатори створення інституту, яке прагне зберегти статус-кво і не зацікавлене у збільшенні витрат за погодженням інтересів з новими членами [22].

Поряд із цим необхідно зазначити, що розвиток світового господарства відбувається при посиленні процесів монополізації: ТНК, міжнародні організації, країни «центру» є провідними «гравцями» світового господарства і реципієнтами глобальної ренти. Причиною існування глобальної ренти є монополююча влада не лише на ресурси, але і на формування світових інститутів, за допомогою якої встановлюються «правила гри» у сучасній світовій економіці. Являючи собою єдність об'єктивних соціально-нормативних компонентів владних структур і цивілізаційних цінностей, «правила гри» є ознакою цілісності й інтегративності інтересів акторів міжнародних відносин. Разом із тим, сучасні світові процеси спонукають до пошуку взаємозв'язків між елементами структури світової економіки та інституційним середовищем, яке системно поєднує компоненти: економіку, екологічну й соціальну.

Природно, що така стратегія світового економічного розвитку супроводжується ризиками нарощування відцентрових сил, руйнівний вплив яких, перш за все, полягає в загостренні екологічних протиріч. По суті ж, екологічні протиріччя набувають ознак системної кризи сучасної цивілізації. Основне економічне протиріччя, яке лежить в основі екологічних конфліктів, на думку В. Сабадаша, виявляється в тому, що глобальна війна за найдорожчий на сьогодні ресурс – природний – ведеться найдешевшим фінансово-економічним ресурсом – грошима. З точки зору привабливості для інвестора, дешеві грошові ресурси доцільно інвестувати в дорогі природні ресурси – землю, нафту, газ, руду, чисте повітря, воду. На сьогодні та в найближчій перспективі саме природні активи є і будуть досить прибутковими. Така технологія інвестування тільки поглиблює економіко-екологічні протиріччя, провокуючи нові екологічні конфлікти [23, с. 6].

Відтак, країни з ринками, що формуються, виявилися джерелом потужного рівноважного зміщення попиту на глобальну ліквідність. Це призвело до виникнення нової конфігурації структурних факторів та її динаміки в межах світового політико-економічного простору. Привертає увагу те, що розмиті контури Ямайської валютної системи уможливають варіювання режимів валютних курсів, а поведінка курсів тяжіє до обмеженої гнучкості. Такий підхід зумовлює проблему вибору валюти прив'язки, а отже, й проблему визначення та поведінки глобальної ліквідності.

Як відомо, система глобальної ліквідності спирається на принцип конкурентної боротьби ключових валют

(які є хартальними, тобто зумовленими не фізичними вартісними обмеженнями, а інституційними у формі політики центральних банків) з яскраво вираженим асиметричним перекосом на користь долара США. В. Козюк вважає, що у поєднанні з рівноважним підвищенням попиту на резерви проциклічність у ланці «потоки капіталу – валютні резерви» відтворюється у ланці «валютні резерви – глобальні фінансові дисбаланси», що вносить елемент нестабільності у спектр як фінансових, так і монетарних процесів глобального рівня. У першому випадку це стосується проблеми «фінансових бульбашок», динаміки спредів, ставлення до ризиків, векторів потоків капіталу. В другому – раптових та масштабних змін валютних курсів, а також флуктуацій у сфері глобальної інфляції [11, с. 35 – 36].

Світова економічна криза лише посилила цю проблему, виявивши, що міжнародні організації не здатні спланувати глобальний розвиток і своєчасно відреагувати на виклики глобалізації. Складалася необхідність формування наднаціональних структур, які займалися б стратегічним плануванням світового господарства в інтересах усіх країн. Понад те, особливий інтерес у визначенні міжнародної стратегії економічного розвитку світової системи господарства викликає структуризація соціальних правил, установлень та норм поведінки акторів міжнародних відносин. За таких умов інституціоналізація інтересів акторів міжнародних відносин пов'язана з упорядкованим процесом творення норм міжнародної поведінки, що формуються під впливом наявних цінностей та цілей, які, у свою чергу, несуть у собі шляхи вироблення спільних правил та принципів світової політики на засадах стратегічного партнерства (табл. 1).

Разом з тим, встановлення параметрів нормативних, структурних та конструктивних регуляторів, що впливають на формування цілей та інтересів акторів міжнародних відносин, необхідно проводити синхронно, маючи на увазі, що:

- глобальні впливи на основі механізму транспарентності, потрапляючи в межі ендогенного простору, можуть реалізувати закладений потенціал або як переваги для світового економічного розвитку, або як ризики і загрози [25, с. 6];
- значною мірою рівень прояву взаємодії в системі «національна економіка – глобальні впливи» визначається факторами внутрішнього походження, які формують поле діяльності акторів міжнародних відносин та зумовлюють особливості реалізації потенціалу зовнішніх впливів у межах світового політико-економічного простору;
- оцінка ефективності процесів інституціоналізації інтересів акторів міжнародних відносин на засадах стратегічного партнерства передбачає аналіз закономірностей міжнародного руху інвестицій, співвідношення фактичних і порогових значень індикаторів глобальної безпеки світового економічного розвитку тощо.

Отже, інституціоналізація інтересів акторів міжнародних відносин на засадах стратегічного партнерства є одночасно когнітивним та мотиваційним утворенням, що ґрунтується на повноваженнях, узгодженості та встановленні певних норм поведінки у світовому політико-економічному просторі.

Виміри поняття «інституціоналізація інтересів акторів міжнародних відносин»

Вимір	Форма прояву	Ознаки
Нормативний	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Базові ідеологічні цінності. ▪ Нормативні постанови. ▪ Інституції. ▪ Світові наднаціональні інститути. ▪ Процеси соціальної комунікації й інтеграції в міжнародних відносинах 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Процедурні регуляції встановлення спільних універсальних норм стратегічної поведінки акторів міжнародних відносин. ▪ Встановлення на міжнародній арені певного балансу сил
Структурний	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Структурна організація світової системи господарства. ▪ Усталені і формалізовані норми. ▪ Здатність підтримувати «правила гри». ▪ Взаємозалежність цілей і засобів дії акторів міжнародних відносин 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Використання нормативних важелів, механізмів та режимів для вирішення поставлених завдань. ▪ Здатність підтримувати дію акторів міжнародних відносин на засадах стратегічного партнерства
Конструктивний	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Системна диференціація акторів міжнародних відносин. ▪ Здатність створювати «правила гри». ▪ Конфлікти. ▪ Дискурсивна інтеракція норм. ▪ Утвердження нормативних постанов 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Вироблення спільних правил та принципів міжнародної політики. ▪ Спільний пошук компромісів. ▪ Визнання й закріплення норм стратегічної поведінки міжнародних відносин на засадах стратегічного партнерства

Висновки. Динамічні процеси, що відбуваються в сучасному світі, свідчать про посилення нормативного регулювання міжнародної системи у вимірі взаємодії і взаємозалежності певних інтересів акторів міжнародних відносин. Це зумовлює інституціоналізацію інтересів акторів міжнародних відносин саме на засадах стратегічного партнерства. Відповідно інституціоналізація інтересів акторів міжнародних відносин пов'язана з упорядкованим процесом творення норм міжнародної поведінки, що формуються під впливом наявних цінностей та стратегічних цілей, які, у свою чергу, несуть у собі шляхи вироблення спільних правил та принципів міжнародної політики.

Основу інституційного середовища світового господарства становить система нормативних, структурних та конструктивних регуляторів, що впливають на формування цілей та інтересів акторів міжнародних відносин та відповідних їм механізмів, визначення яких є результатом вибору умов стратегічного партнерства у межах світового політико-економічного простору.

Напрямою подальших досліджень має стати розробка концепції балансу геостратегічних інтересів акторів міжнародних відносин на базі виявлення гео економічних та геополітичних структурних зрушень у межах світового політико-економічного простору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арриги Дж. Адам Смит в Пекине : Что получил в наследство XXI век / Дж. Арриги; [пер. с англ. Т. Б. Менской]. – М. : Институт общественного проектирования, 2009. – 456 с.
2. Бек У. Власть и ее оппоненты в эпоху глобализма. Новая всемирно-политическая экономия / У. Бек; [пер. с нем. А. Б. Григорьева, В. Д. Седелника; послесловие В. Г. Федотовой,

Н. Н. Федотовой]. – М. : Прогресс-Традиция; ИД «Территория будущего», 2007. – 464 с.

3. Білорус О. Політична економія глобалізму і проблеми структурної модернізації національної економіки / О. Білорус // Дослідження міжнародної економіки : зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 2. – С. 3 – 26.

4. Бубенко П. Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку : монографія / П. Бубенко. – Х. : ХНАМГ, 2008. – 295 с.

5. Валлерстайн И. После либерализма / И. Валлерстайн ; [пер. с англ. М. М. Гурвица, П. М. Кудюкина, Л. В. Феденко под ред. Б. Ю. Кагарлицкого]. – М. : Эдиториал УРСС, 2003. – 256 с.

6. Гальчинський А. Економічний розвиток: методологія оновленої парадигми / А. Гальчинський // Економіка України. – 2012. – № 5. – С. 4 – 17.

7. Drezner D. All Politics Is Global: Explaining International Regulatory Regimes / D. Drezner. – Princeton and Oxford : Princeton University Press, 2007. – 254 p.

8. Duchene F. A New European Defense Community / F. Duchene // Foreign Affairs. – 1971. – Vol. 50, No 1. – P. 69 – 82.

9. Капітоненко М. Нормативна сила в реаліях пост-Вестфальської політики / М. Капітоненко // Науковий вісник Дипломатичної Академії України. – 2010. – № 16. – С. 195 – 203.

10. Кастельс М. Информационная эпоха : экономика, общество, культура / М. Кастельс ; [пер. с англ. под науч. ред. О. Шкаратана]. – М. : ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.

11. Козюк В. Проблема проциклічності у сфері глобальних фінансових та монетарних процесів / В. Козюк // Вісник НБУ. – 2009. – № 4. – С. 34 – 39.

12. Кравчук Н. Асиметрії і дисбаланси глобального розвитку: ідейно-теоретичні та фундаментальні основи дослідження / Н. Кравчук // Міжнародна економічна політика. – 2011. – № 14 – 15. – С. 144 – 184.

13. Линдблом Ч. Политика и рынки. Политико-экономические системы мира / Ч. Линдблом; [пер. с англ.]. – М. : Институт комплексных стратегических исследований, 2005. – 448 с.

14. Manners I. Normative Power Europe Reconsidered: yond the Crossroads / I. Manners // *Journal of European Public Policy*. – 2006. – Vol. 13, No 2. – P. 183.

15. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт; [пер. з англ. І. Дзюби]. – К.: Основи, 2000. – 198 с.

16. Пахомов Ю. Біфуркаційний стан світосистемного ядра напередодні зміни світових лідерів / Ю. Пахомов // *Економіка України*. – 2008. – № 4. – С. 4 – 14.

17. Сіденко В. Модифікація світової економіки під впливом новітніх факторів глобальної трансформаційної кризи / В. Сіденко // *Економіка України*. – 2012. – № 5. – С. 18 – 31.

18. Филипенко А. Экономическая глобализация: истоки и результаты / А. Филипенко. – М.: Экономика, 2010. – 511 с.

19. Forsberg T. Normative Power Europe, Once Again: A. Conceptual Analysis of an Ideal Type / T. Forsberg // *Journal of Common Market Studies*. – 2011. – Vol. 49, No. 6. – P. 1183 – 1204.

20. Шаповалова О. Нормативна сила в зовнішній політиці держав в умовах постбіполярної системи міжнародних відносин / О. Шаповалова // *Науковий вісник Дипломатичної Академії України*. – 2012. – № 19. – С. 84 – 97.

21. Истомин И. Внешнеполитическая экспертиза и конструирование международной среды / И. Истомин // *Международные процессы*. – 2012. – Т. 10, № 3. – С. 58 – 72.

22. Power, Interdependence, and Nonstate Actors in World Politics / Helen V. Milner and Andrew Moravcsik (eds.). – Princeton: Princeton University Press, 2009. – 320 p.

23. Сабадаш В. Екологічні конфлікти: чи будуть переможці у протистоянні за природні ресурси? / В. Сабадаш // *Економіст*. – 2013. – № 1. – С. 6 – 8.

24. Хвесик М. Управління розвитком національної економіки в контексті дії глобальних процесів / М. Хвесик, А. Сундук // *Економіка України*. – 2013. – № 3. – С. 4 – 16.

REFERENCES

Arrigi, Dzh. Adam Smit v Pekine : Chto poluchil v nasledstvo 21 vek [Adam Smith in Beijing: What has inherited the 21st century]. Moscow: Institut obshchestvennogo proektirovaniia, 2009.

Bek, U. Vlast i ee opponenty v epokhu globalizma. Novaia vseмирno-politicheskaia ekonomiiia [Government and its opponents in the era of globalization. New-world political economy]. Moscow: Progress-Traditsiia; Territoriiia budushchego, 2007.

Bilorus, O. "Politychna ekonomiiia hlobalizmu i problemy strukturnoi modernizatsii natsionalnoi ekonomiky" [The political economy of globalization and the problems of structural modernization of the national economy]. *Doslidzhennia mizhnarodnoi ekonomiky*, no. 2 (2011): 3-26.

Bubenko, P. Instytutsiina dynamika prostorovoi orhanizatsii ekonomichnoho rozvytku [The institutional dynamics of the spatial organization of economic development]. Kharkiv: KhNAMH, 2008.

Drezner, D. All Politics Is Global: Explaining International Regulatory Regimes Princeton and Oxford: Princeton University Press, 2007.

Duchene, F. "A New European Defense Community" *Foreign Affairs* vol. 50, no. 1 (1971): 69-82.

Filipenko, A. Ekonomicheskaiia globalizatsiia: istoki i rezultaty [Economic globalization: the origins and results]. Moscow: Ekonomika, 2010.

Forsberg, T. "Normative Power Europe, Once Again: A. Conceptual Analysis of an Ideal Type" *Journal of Common Market Studies* vol. 49, no. 6 (2011): 1183-1204.

Halchynskiy, A. "Ekonomichnyi rozvytok: metodolohiia onovlenoi paradyhmy" [Economic development: methodology revised paradigm]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 5 (2012): 4-17.

Istomin, I. "Vneshnepoliticheskaia ekspertiza i konstruivovanie mezhhdunarodnoy sredy" [The foreign policy expertise and design of the international environment]. *Mezhhdunarodnye protsessy* vol. 10, no. 3 (2012): 58-72.

Koziuk, V. "Problema protsyklichnosti u sferi hlobalnykh finansovykh ta monetarnykh protsesiv" [The problem of pro-cyclicality in the global financial and monetary processes]. *Visnyk NBU*, no. 4 (2009): 34-39.

Kravchuk, N. "Asymetrii i dysbalansy hlobalnoho rozvytku: ideino-teoretychni ta fundamentalni osnovy doslidzhennia" [Asymmetry imbalances and global development: the ideological and theoretical fundamentals and research]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, no. 14-15 (2011): 144-184.

Kapitonenko, M. "Normatyvna syla v realiiakh post-Vestfalskoi polityky" [Standard power in the realities of the post-Westphalian policy]. *Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi Akademii Ukrainy*, no. 16 (2010): 195-203.

Kastels, M. *Informatsionnaia epokha : ekonomika, obshchestvo, kultura* [Information Age: Economy, Society and Culture]. Moscow: GU VShE, 2000.

Khvesyk, M., and Sunduk, A. "Upravlinnia rozvytkom natsionalnoi ekonomiky v konteksti dii hlobalnykh protsesiv" [Managing the development of the national economy in the context of global action processes]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 3 (2013): 4-16.

Lindblom, Ch. *Politika i rynki. Politiko-ekonomicheskie sistemy mira* [Politics and markets. Political and economic systems of the world]. Moscow: Institut kompleksnykh strategicheskikh issledovaniy, 2005.

Manners, I. "Normative Power Europe Reconsidered: yond the Crossroads" *Journal of European Public Policy* vol. 13, no. 2 (2006): 183-.

Nort, D. *Instytutsii, instytutsiina zmina ta funktsionuvannia ekonomiky* [Institutions, institutional change and economic development]. Kyiv: Osnovy, 2000.

Pakhomov, Yu. "Bifurkatsiinyi stan svitosystemnoho iadra naperedodni zminy svitovykh lideriv" [Bifurcation condition svitosystemnoho kernel changes the eve of world leaders]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 4 (2008): 4-14.

Power, Interdependence, and Nonstate Actors in World Politics Princeton: Princeton University Press, 2009.

Sidenko, V. "Modyfikatsiia svitovoi ekonomiky pid vplyvom novitnikh faktoriv hlobalnoi transformatsiinoi kryzy" [Modification of the world economy under the influence of new factors of transformational global crisis]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 5 (2012): 18-31.

Shapovalova, O. "Normatyvna syla v zovnishnii politytsi derzhav v umovakh postbipoliarnoi systemy mizhnarodnykh vidnosyn" [Standard power in foreign policy powers in terms of post-bipolar system of international relations]. *Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi Akademii Ukrainy*, no. 19 (2012): 84-97.

Sabadash, V. "Ekolohichni konflikty: chy budut peremozhtsi u protystoianni za pryrodni resursy?" [Environmental Conflicts: will the winners in the confrontation over natural resources?]. *Ekonomist*, no. 1 (2013): 6-8.

Vallerstain, I. *Posle liberalizma* [After liberalism]. Moscow: Editorial URSS, 2003.